

Opinto- suunnitelma

Ruotsin- suomalalaisten vähemmistö- poliittiseen ohjelmaan

Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta
Sverigefinländarnas delegation
www.sverigefinne.nu

Aluksi...

Ruotsinsuomalaisuus on mielenkiintoisessa murrosvaiheessa. Virallisesti tunnustettuna vähemmistönä olemme vaatimassa itsellemme Valtiopäivien vähemmistöpoliittisen päätöksen mukaisia oikeuksia. Tätä työtä tehdään valtiollisella tasolla, mutta myös alueellisesti paikallisesti.

Koska useimmat vähemmistöryhmäämme koskevat päätökset ovat kunnallisia, on paikallisesti tehtävällä etujärjestötyöllä keskeinen merkitys suomenkielisten palvelujen aikaansaamiseksi ja kehittämiseksi.

Vähemmistötyön tukemiseksi Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta on valmistanut vähemmistöpoliittisen ohjelman. Se kattaa vähemmistömme kannalta keskeiset osa-alueet ja on sovellettavissa opiskeluun ja etujärjestötyöhön eri yhteiskuntatasoilla.

Opintosuunnitelman tavoitteena on tukea paikallista, alueellista ja valtakunnallista opintotoimintaa, herättää keskustelua sekä osaltaan lisätä vähemmistöpoliittista tietoisuutta.

Valtuuskunnan vähemmistöpoliittista ohjelmaa ei ole tarkoitettu toteutettavaksi paikallisesti sellaisenaan, koska ruotsinsuomalaisten tarpeet vaihtelevat kunnittain. Ohjelma voi parhaillaan toimia keskustelun herättäjänä, viitoittajana ja tukena päättäjien kanssa käytäville keskusteluille.

Vähemmistöpoliittinen ohjelma syntyi pitkän työn tuloksena ja on vankasti ankkuroitu Valtuuskuntaan. Ohjelma hyväksyttiin lopullisesti vuoden 2003 täysistunnossa Tukholmassa.

Valtuuskunnan vähemmistöpoliittisen ohjelman lisäksi on hyvä tutustua myös RSKL:n periaateohjelmaan "Periaatteet ja visiot".

Liitteet:

- Tietoa Euroopan neuvoston vähemmistökieli- ja vähemmistösuojasopimuksesta [Liite 1](#)
- Poimintoja Euroopan neuvoston vähemmistösopimuksia koskevista, vuonna 2003 hallitukselle lähetetyistä raporteista [Liite 2](#)
- Ruotsalais-suomalainen hallitusten välinen työryhmä [Liite 3](#)
- Selvitys suomen kielen hallintoalueen laajentamiseksi Tukholman alueelle ja Mälarinlaaksoon [Liite 4](#)
- Poimintoja pohjoismaisesta sosiaaliturvasopimuksesta [Liite 5](#)
- Yhteenvedo Valtuuskunnan rakenteesta ja tavoitteista [Liite 6](#)

Oma aktiivisuus etujärjestötyön avain

Ruotsin valtiopäivät päätti joulukuussa 1999 tehdyllä päätöksellä vahvistaa suomen kieltä ja ruotsinsuomalaista kulttuuria sekä kehittää vähemmistöllemme tarjottavia palveluja.

Kansallinen vähemmistöpolitiikka on Ruotsin yhteiskunnalle uusi politiikan ala. Sen vuoksi tiedon puute kansallisista vähemmistöistä, niiden tarpeista sekä Euroopan neuvoston vaateista on huutava.

Hallituksen yritykset tiedon levittämiseksi ovat ainakin toistaiseksi olleet vaisuja ja tehottomia. Tämä koskee koko yhteiskuntaa, mutta erityisesti kuntia.

Myös meidän ruotsinsuomalaisten keskuudessa on epätietoisuutta siitä, mitä voimme vaatia ja mihin päätöksiin tai sitoumuksiin vaatimuksemme saattavat pohjautua.

Ratkaisevaa suomen kielen aseman vahvistamiseksi on oma aktiivisuutemme. Ilman sitä valtiopäivien päätökset jäävät pelkäksi sanojen helinäksi.

Sen vuoksi on tärkeää, että kokoonnumme yhteen pohtimaan ruotsinsuomalaisuuden tämän päivän tilannetta ja tulevaisuutta.

Keskustelu voi tapahtua mitä moninaisemmissa muodoissa ja puitteissa, kuten opintokerhoissa, yhdistyksissä, omissa laitoksissa ja tuttavapiirissä. Monissa kunnissa ruotsinsuomalaiset yhteisöt ovat perustaneet paikallisia, eri yhteisöjen edustajista koostuvia yhteistyöryhmiä. Niissä kartoitetaan suomenkielisten tarpeita ja viedään ne yhteistuumin päättäjille konkreettisten tulosten saavuttamiseksi.

Valtakunnallisella tasolla järjestetään lukuisia vähemmistöpoliittisia seminaareja mm. Ruotsinsuomalaisten valtuuskunnan, RSKL:n, Suomeninstituutin, Mälarinlaakson suomen kielen ja kulttuurin keskuksen sekä ruotsinsuomalaisten kansankorkeakoulujen toimesta.

Tietoa voi saada myös valtuuskunnan kotisivulta www.sverigefinne.nu ja RSKL:n kotisivulta www.rskl.se. Niiltä voi löytää linkejä myös muihin, mielenkiintoisiin tiedonlähteisiin.

Keskusteluvinkkejä

I. Yleistä

Ruotsin kansallinen vähemmistöpolitiikka (Väh. pol. ohjelma sivu 5)

Valtiopäivien 2. päivä joulukuuta 1999 tekemä vähemmistöpoliittinen päätös jakaa Ruotsissa puhuttava suomen kieli kahteen osaan.

Pohjoisruotsin viidestä kunnasta (Haaparanta, Ylitornio, Pajala, Jällivaara ja Kiiruna) muodostettiin päätöksen seurauksena erityinen suomen kielen hallintoalue, jolla on voimassa valtiopäivien päättämä erityinen vähemmistölaki. Huhtikuun 1. päivä vuonna 2000 voimaan astunut laki oikeuttaa ruotsinsuomalaiset puhumaan soomea hallintoviranomaisten ja oikeuslaitoksen kanssa. Lisäksi suomenkielisillä on ainakin osittainen oikeus suomenkielisiin esikoulu- ja vanhustenhoitopalveluihin.

Hallintoalueella asuu noin viisi prosenttia kaikista ruotsinsuomalaisista. Muualla maassa kansallista vähemmistöämme tulee suojella niin, että suomen kieli ja ruotsinsuomalainen kulttuuri säilyvät elävinä pitkällä tähtäimellä.

Vähemmistöpolitiikka koskee mm. koulutusta, kansansivistystyötä, kulttuuria, lehdistöä ja vanhustenpalveluja.

Hallituksen virallisen kannan mukaan valtiopäivien vähemmistöpoliittinen päätös koskee koko maata ja kaikkia yhteiskuntatasoja siis myös

maakäräjiä ja kuntia. Hallitus painottaa kansallisten vähemmistöjen oikeuksia saada vaikuttaa niitä koskeviin päätöksiin.

Keskusteltavaksi...

- Ruotsin kansallisessa vähemmistöpolitiikassa painotetaan vähemmistöjen mahdollisuuksia vaikuttaa päätöksentekoon kysymyksissä, jotka koskevat niitä. Euroopan neuvoston mielestä Ruotsi ei tarpeellisessa määrin ole huomionnut tätä. Millä tavoin ruotsinsuomalaiset tällä hetkellä voivat vaikuttaa omiin asioihinsa? Miten asiaa voidaan parantaa kunnissa (muilla yhteiskuntatasoilla)?
- Mihin tahoihin kunnassa (muilla yhteiskuntatasoilla) tulee ottaa yhteyttä ruotsinsuomalaisten todellisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi?
- Miten ruotsinsuomalaiset voivat levittää tietoa Valtiopäivien vähemmistöpoliittisesta päätöksestä ja Euroopan neuvoston kannanotoista enemmistöväestölle, päättäjille ja ruotsinsuomalaisille? Mikä on valtiovallan ja kuntien vastuu tässä yhteydessä?
- Millä tavoin ruotsinsuomalaiset voitaisiin paikkakunnallanne/ alueellanne saattaa yhteen konkreettisten esitysten aikaansaamiseksi ja välittämiseksi kunnille/maakäräjille ruotsinsuomalaisia koskevissa kysymyksissä?
- Mitä mahdollisuuksia kunnassasi/maakäräjillä voidaan aikaansaada vähemmistöpoliittinen toimintaohjelma?
- Millä tavalla ruotsinsuomalaisten tulee konkreettisesti toimia kunnan liittämiseksi hallintoalueeseen Tukholmassa ja Mälarinlaaksossa? Miten muualla Ruotsissa tulee toimia hallintoalueen laajentamiseksi myös nyt selvitetävänä olevan alueen ulkopuolelle? (Katso liite 4)

II. Tasa-arvopoliittinen ohjelma (Väh. pol. ohjelma sivu 8)

Keskusteltavaksi...

- Valtuuskunta painottaa sukupuolten välistä tasa-arvoa vähemmistöpoliittisessa ohjelmassaan. Millä tavoin sukupuolten välinen tasa-arvo heijastuu omassa vähemmistöpoliittisessa työssänne? Osallistuvatko sekä naiset että miehet vähemmistöpoliittiseen työhön?

III: Vähemmistöpoliittinen kieli- ja koulutuspoliittinen ohjelma (Väh. pol ohjelma sivu 9)

Äidinkiellellä ja -kielessä tapahtuva opetus on kansallisen vähemmistön tulevaisuuden kannalta avainkysymys. Historiallisesti tuskin mikään muu asia on herättänyt niin vilkasta keskustelua ja kuohuttanut niin paljon tunteita ruotsinsuomalaisten keskuudessa, kuin kysymys oikeudesta äidinkielen ja äidinkieliseen opetukseen.

Suomen kieltä on useista valtiopäiväpäätöksistä huolimatta syrjitty ja kielen asema koululaitoksessa varsinkin 1990-luvun alusta minimoitu. Jopa Kouluvirasto tukee tätä käsitystä vähemmistökieliä ja

vähemmistökielistä opetusta koskevassa raportissaan. Siinä todetaan, että kansallisia vähemmistöjä on syrjitty mm. alistamalla oppilaat tietyn sulauttamispaineen alle.

Euroopan neuvosto toteaa hallitukselle vuonna 2003 lähettämässään raporteissa, että koululaitoksessa vähemmistökielinen ja -kielten opetus tulee vastaisuudessa organisoida niin, että se on helpommin saavutettavissa.

Valtuuskunnan Vähemmistöpoliittisessa ohjelmassa on lukuisia vaatimuksia suomen kielen aseman vahvistamiseksi koulutuksessa.

Keskusteltavaksi...

- Suomen kielen tulevaisuuden kannalta toimiva kieli- ja koulutuspolitiikka on avainasemassa. Mikä on tällä hetkellä suomenkielen asema esi-, perus- ja lukiokoulussa kunnassanne?
- Mikä tarve kunnassanne on suomenkielisestä esikoulutoiminnasta/ esikouluryhmistä ja opetuksesta perus- sekä lukiokoulussa? Miten äidinkielen tuki esikoulussa ja äidinkielenopetus perus- ja lukiokoulussa on järjestetty? Saavatko kaikki halukkaat sellaista? Tarvitaanko tarpeen kartoitusta ja kuka sen suorittaa?
- Miten kunnan tulisi vastaisuudessa organisoida suomenkielinen ja suomen kielen opetus sekä äidinkielen tuki esikoulussa?
- Mitä mieltä olet Valtuuskunnan vaatimuksesta ajaa kouluasioita perustamalla kuntaan koulutuksesta vastaavan henkilön virka?
- Miten ja kenen toimesta vanhempien tietoisuutta kaksikielisyyden merkityksestä voitaisiin lisätä?
- Missä määrin kunnassanne on suomenkielistä aikuisopintotoimintaa (opintokerhoja, kulttuuriryhmiä, kursseja)?
- Millainen ulkopuolinen tuki olisi tarpeen kouluasioiden kehittämiseksi?
- Miten kunnassa tulisi edetä konkreettisesti suomenkielisen vaihtoehdon kehittämiseksi esi-, perus- ja lukiokoulun osalta?

IV. Kulttuuripoliittinen ohjelma (Väh. pol. ohjelma sivu 13)

Kielen ohella kulttuuri on toimivan vähemmistöryhmän kannalta keskeinen osa-alue. Ruotsinsuomalaiset ovat kautta historiansa olleet aktiivisia kulttuurin harrastajia. Muutto uuteen kieli- ja kulttuuriympäristöön herätti monella tarpeen vahvistaa luovan toiminnan kautta ruotsinsuomalaista identiteettiään ja edistää kotiutumista uuteen yhteiskuntaan. Osa alkoi kirjoittaa omia tekstejä, seurauksena ruotsinsuomalaisen harrastajakirjallisuuden synty. Suomi-Seuroihin ja kulttuuriyhdistyksiin perustettiin harrastajateatteri- ja kansantanssi-ryhmiä. Monet musisoivat. Lyhyessä ajassa ruotsinsuomalaisten keskuuteen kehittyi laajamittainen, suomalaiseen kulttuuriin pohjautuva harrastajakulttuuri, mikä näihin päiviin asti on ollut leimaa-antavaa ruotsinsuomalaisuudelle. Harrastuspohjaisen kulttuurin oheen on vuosien varrella kehittynyt myös ammattimainen kulttuuri.

Valtuuskunnan Vähemmistöpoliittisessa ohjelmassa käsitelläänkin ruotsinsuomalaista kulttuuria laajasti. Monet vaatimuksista koskevat valtakunnallista tasoa, mutta osa niistä on toteutettavissa myös paikallisesti.

Keskusteltavaksi...

- Mitä ruotsinsuomalaista kulttuuria kunnassa harrastetaan nykyisin?
- Missä määrin kunta tukee ruotsinsuomalaista kulttuuria?
- Millainen on kunnallisen kirjaston suomenkielinen palvelu ja tarjonta? Miten sitä voidaan kehittää?
- Millainen on ruotsinsuomalaisen ja muun suomenkielisen median (lehdet, radio, TV) tarjonta, määrällisesti, sisällöllisesti ja vähemmistöpoliittisesti? Miten palveluja voidaan kehittää?
- Tehdäänkö kuntaan suomenkielisiä kulttuurivierailuja koskien mm. teatteria, musiikkia, kansantanssia, kirjallisuutta, kuvataidetta, ja suomenkielisiä elokuvia? Miten vierailujen määrää voitaisiin lisätä?
- Missä määrin kunta/maakäräjät tukee vierailuja?
- Mikä on suomenkielisen seurakuntatyön ja vapaakirkkojen tilanne? Miten niiden palveluita voitaisiin kehittää?

V. Sosiaalipoliittinen ohjelma (Väh. pol. ohjelma sivu 19)

Sosiaalipoliittiset kysymykset ovat viime vuosina nousseet entistä keskeisimmiksi keskustelunaiheiksi kanssaihminen parissa ja lehdistössä. Suomenkielisten vanhustenpalvelujen kehittäminen, ruotsinsuomalaisten henkinen ja psyykinen hyvinvointi, vammaispolitiikka ja ruotsinsuomalaisten lasten sekä nuorten tilanne vaativat yhteiskunnan palveluja.

Valtion kansanterveyslaitos julkaisi lokakuussa 2002 raportin ”Synnyinmaan merkitys – raportti eri mahanmuuttajaryhmien terveydestä”. Kartoitus osoitti, että ruotsinsuomalaisten fyysinen terveydentila on enemmistöväestöä heikompi ja heidän psyykinen terveydentilansa enemmistöväestöön verrattuna huomattavasti heikompi. Kansanterveyslaitoksen raportissa todettiin ruotsinsuomalaisten heikon psyykkisen terveydentilan ilmenevän mm. äärimmäisen korkeina itsemurhalukuina, jotka eivät osoita laskua.

Psyykkisessä hoidossa olevien ruotsinsuomalaisten miesten osuus oli raportin mukaan kaksinkertainen ruotsalaisiin miehiin verrattuna ja naisten osalta noin 60 prosenttia korkeampi.

Kansanterveyslaitoksen laaja kartoitus antaa muutoinkin synkän kuvan ruotsinsuomalaisten fyysisestä ja psyykkisestä terveydentilasta.

Ruotsinsuomalaiset ovat raportin mukaan yliedustettuja myös sydän- ja verisuonitautien sekä alkoholivammojen osalta.

Valtuuskunnan vähemmistöpoliittisessa ohjelmassa vaaditaan parannuksia useisiin pohjoismaisiin, suomalais-ruotsalaisiin ja kansallisiin sosiaalialan sopimuksiin, mutta ohjelmassa on myös paikallistasoa koskevia asioita.

Keskusteltavaksi...

- Useita pohjoismaisia sopimuksia ei Valtuuskunnan mielestä sovelleta käytännössä ja tietoisuus niiden sisällöstä on puutteellinen. Miten tietoisuutta pohjoismaisista sosiaalialan sopimuksista voitaisiin lisätä paikallisesti/alueellisesti, niiden toteuttamiseksi myös käytännössä? (Katso liite 5)
- Millä tavoin suomen kielen laskeminen ansioksi ja nk. "kielilisiä" voivat vaikuttaa suomenkielisen henkilökunnan tilanteeseen ja asemaan työelämässä?
- Millä tavoin paikalliset ruotsinsuomalaiset yhdistykset ja yhteisöt voivat saada lisää kunnan tukea lapsille ja nuorille mm. heidän harrastustoimintaansa?
- Mitä suomenkielisiä palveluita kunnassa on tarjolla ikääntyville ja vammaisille ruotsinsuomalaisille? Toimiiko kunnassa suomenkielinen ystäväpalvelu?
- Mikä on nykyisen tuen tarve? Onko sitä kartoitettu? Ellei, kenen toimesta sellainen voitaisiin käytännössä toteuttaa? Mitä paikalliset yhteisöt voivat tehdä suomenkielisten vanhusten- ja muiden palvelujen suhteen?
- Miten kunnat voitaisiin saada kouluttamaan suomenkielistä hoitoalan henkilökuntaa, jotta se entistä paremmin pystyisi vastaamaan uusiin haasteisiin ja omakielisiin palveluihin?
- Onko kunnalla/maakäräjillä toimintaohjelmaa suomenkielisten palvelujen järjestämiseksi koskien vanhusten-, terveyden ja sairaanhoidon- sekä muita sosiaalialan palveluita? Millä tavoin ja kenen aloitteesta sellainen voidaan saada aikaan? Mikä on ruotsinsuomalaisten itsensä rooli tässä yhteydessä?
- Miltä osin ja millä tavoin Valtuuskunnan vähemmistöpoliittisessa ohjelmassa esitetyt muut vaatimukset ovat toteutettavissa kunnassa/maakäräjillä?

Jatkuvuutta paikalliseen ja alueelliseen vähemmistötyöhön...

Vähemmistökysymykset koskevat, kuten vähemmistöpoliittisesta ohjelmasta ilmenee, monia keskeisiä yhteiskunta-aloja, joissa päätökset tehdään kunnissa tai maakäräjillä. Jotta ruotsinsuomalaisten aktiivisuus ja vaatimukset voidaan saada tiedoksi päättäjille, tarvitaan paikalliseen ja alueelliseen vähemmistötyöhön jatkuvuutta.

Vähemmistötyö on pitkäaikaista puurtamista ja vaatii määrätietoista työtä, sisukkuutta, yhteen hiileen puhaltamista ja joskus aimo annoksen huumoriakin.

- Miten ja missä muodoissa paikallinen ja alueellinen vähemmistötyö tulee osaltanne organisoida niin, että siihen tulee ja jatkuvuutta?

Liite 1: Euroopan neuvoston vähemmistö sopimukset

Ruotsin valtiopäivien vähemmistöpäätös pohjautuu kahteen Euroopan neuvoston kansainväliseen sopimukseen. Ne ovat Vähemmistökieli- ja vähemmistösuojasopimus. Valtiopäiväpäätöksen seurauksena Ruotsi allekirjoitti ja vahvisti molemmat sopimukset. Samalla vastuu kansallisen vähemmistöpolitiikan seurannasta siirtyi Euroopan neuvostolle, jonka Ruotsia koskevat sopimukset astuivat voimaan kesäkuun 1. päivä 2000. Seuranta tapahtuu siten, että Ruotsin hallitus joka kolmas vuosi jättää Euroopan neuvostolle selvityksen siitä, miten se on täyttänyt sitoumuksensa. Selvityksen pohjalta Euroopan neuvoston kaksi asiantuntijaryhmää – yksi kumpaakin sopimusta kohden - tarkistaa hallituksen näkemyksen ja jättää siitä omat mielipiteensä. Asiantuntijaryhmät vierailevat työnsä yhteydessä Ruotsissa ja kuulevat sekä päättäjien että vähemmistöjärjestöjen kuten Valtuuskunnan näkemyksiä. Lopullisen päätöksen asiassa tekee Euroopan neuvoston ministerikomitea, joka raportissaan antaa sekä kiitosta että moitteita hallitukselle vähemmistöpolitiikan konkreettisesta toteutuksesta.

Ruotsin vahvistettua sopimukset kesäkuun alussa 2000, hallituksen ensimmäinen selvitys tuli jättää Euroopan neuvostolle jo vuoden kuluessa sopimusten vahvistamisesta, mikä tapahtuikin. Euroopan neuvoston ensimmäiset sopimuksia koskevat seurantaraportit julkistettiin vuonna 2003. Ne ovat englanninkielisiä ja luettavissa Valtuuskunnan kotisivulta www.sverigefinne.nu .

Ruotsin tulee jättää toinen raporttinsa Euroopan neuvostolle vuonna 2004. Euroopan neuvosto vastaanottaa mielellään myös paikallista ja alueellista kritiikkiä. Suomen- ruotsin- tai englanninkieliset kirjelmät voi lähettää suoraan asiantuntijaryhmille tai Ruotsinsuomalaisen valtuuskunnalle, joka välittää mielipiteet edelleen.

Liite 2: Poimintoja Euroopan neuvoston Ruotsin hallitukselle vuonna 2003 lähettämistä raporteista

Koska hallitus Valtuuskunnan toivomuksesta huolimatta ei toistaiseksi ole kääntänyt Euroopan neuvoston seurantaraportteja suomen- tai ruotsin kielelle, Valtuuskunta on tehnyt oheiset poiminnat raporteista. Ne koskevat hallituksen Euroopan neuvostolta saamaa kritiikkiä.

Hallintoalue

- 95% ruotsinsuomalaisia asuu nykyisen hallintoalueen ulkopuolella vailla lakiin pohjautuvaa vähemmistösuojaa, vaikka suomen kieli on todistettavasti historiallinen hallintoalueen ulkopuolellakin mm. Tukholmassa ja Mälarinlaaksossa.
- Euroopan neuvosto odottaa hallintoalueen asteittaista laajentamista ja on huomaavinaan merkkejä siitä.
- Ruotsinsuomalaisen jättäminen hallintoalueen ulkopuolelle estää heitä käyttämästä kieltään viranomaisyhteyksissä.

Vähemmistöpolitiikka tulee toteuttaa myös käytännössä

- Vähemmistösuojasopimuksen sitoumukset tulee toteuttaa myös käytännössä.

Kuntien tahtotila

- Kuntien poliittinen tahto toteuttaa koko maan kattavaa kansallista vähemmistöpolitiikkaa on heikko. Kansalliset vähemmistöt eivät saa tarpeellista poliittista tukea. Kunnat tuntevat, ettei vähemmistöpolitiikka koske niitä. Kuntien asenteen ja valtiovallan sitoumusten välillä on selvä kuilu.
- Tilanne vaihtelee kunnasta kuntaan, kokonaisvaltainen vähemmistöpoliittinen näkemys puuttuu.
- Paikallisilla viranomaisilla on keskeinen vastuu vähemmistöpolitiikan seurannasta, koska monet mm. koulutusta koskevat avainkysymykset ovat paikallisia.
- Ruotsi ei tältä osin ole täyttänyt sitoumuksiaan.

Koulutus

- Koulutuksessa on selkeitä organisatorisia ongelmia, vaikka koulutus on keskeinen kysymys vähemmistökielten suojelemiseksi.
- Ruotsin vähemmistökielisopimuksen koulutusta koskevien sitoumusten täyttämiseksi vaaditaan konkreettisia toimia vähemmistökielillä ja -kielissä tapahtuvan opetuksen mahdollistamiseksi.
- Vähemmistökielissä ja -kielillä tapahtuvassa opetuksessa on aukkoja.
- Kunnallisten vähemmistökielisten luokkien määrä on laskenut huolestuttavasti.
- Myös äidinkielen opetusta on leikattu.
- Ruotsin tulee luoda koulutusjärjestelmä, jonka kautta kansallisille vähemmistöille suunnattu opetus organisoidaan.
- Opettajakoulutusta ja oppimateriaalin valmistamista tulee kehittää.

Oikeuslaitos ja hallintoviranomaiset hallintoalueella

- Kirjallisten vastausten antaminen oikeuslaitoksessa ja hallintoviranomaisissa on puutteellinen, vaikka suullinen yhteydenpito suomen- ja meänkielen osalta on tyydyttävä.

Vaikuttaminen

- Vaikka viranomaiset ovat luoneet yhteyksiä kansallisten vähemmistöjen edustajiin, tämä vuorovaikutus tulisi vakiinnuttaa nykyistä kiinteämmäksi foorumiksi.
- Ruotsalaisten viranomaisten tulee edelleen kehittää viranomaisten ja vähemmistöihin kuuluvien välistä yhteydenpitoaan edistääkseen heitä koskevaa päätöksentekoa.
- Huolimatta siitä, että hallitus tapaa etujärjestöjen edustajia, vaikuttaminen ei ole johtanut konkreettisiin tuloksiin.

Media

- Vähemmistökielisiä radio- ja TV-ohjelmia tulee kehittää.
- EKG –ajankohtaisohjelman lakkauttaminen on herättänyt vastalauseita ruotsinsuomalaisten keskuudessa.

Tilastointi

- Tilastointi olisi tärkeä vähemmistöpolitiikkaa toteutettaessa ennen kaikkea ruotsinsuomalaisten osalta.

Liite 3: Ruotsalais-suomalainen vähemmistötyöryhmä

Kesäkuussa 2001 Ruotsin ja Suomen hallitukset sopivat Ruotsalais-suomalaisen kansallisia vähemmistöjä ja vähemmistökieliä käsittelevän työryhmän perustamisesta. Yhteistyöryhmän tehtävänä on keskustella ja vaihtaa kokemuksia molempien maiden vähemmistöpoliittisista kysymyksistä.

Työryhmän jätti ensimmäisen lähinnä Ruotsin vähemmistöpolitiikkaa käsittelevän raporttinsa syyskuussa 2002.

Siinä todetaan, että suurin osa ruotsinsuomalaisia asuu suomen kielen viisi kuntaa käsittävän hallintoalueen ulkopuolella. Työryhmä esittää, että mahdollisuuksia hallintoalueen laajentamiseksi Tukholmaan ja Mälarinlaaksoon tutkittaisiin.

Lisäksi työryhmä kiinnittää huomiota suomenkielisiin vanhustenpalveluihin, suomen kielen asemaan koululaitoksessa ja kuntien haluttomuuteen toteuttaa niille asetetut velvoitteet.

Ruotsalais-suomalaisen hallitustason työryhmän esitykset eivät ole sitovia, mutta ne antavat paineita hallitukselle ja kunnallisille päättäjille sekä tukevat etujärjestötyötämme. Lisätietoa työryhmän koostumuksesta ja sen kannanotoista saa Ruotsinsuomalaisten valtuuskunnalta ja RSKL:stä. .

Liite 4: Suomen kielen hallintoalueen laajentaminen Tukholman alueelle ja Mälarinlaaksoon

Valtuuskunta esittää periaateohjelmassaan suomen kielen hallintoalueen laajentamista koko Ruotsiin. Hallitus päätti 22. päivä tammikuuta 2004 asettaa selvitysmiehen tutkimaan, mitä mahdollisuuksia on laajentaa hallintoalue toisena vaiheena käsittämään Tukholman alue ja Mälarinlaaksoon kuuluvat kunnat.

Selvittäjäksi hallitus valitsi kansanedustaja Paavo Valliuksen. Samassa yhteydessä Valtuuskunnalle myönnettiin paikka selvityksen asiantuntijaryhmässä.

Selvitysmiehen toimeksianto on väljä. Hänen tulee tutkia, mitä mahdollisuuksia on laajentaa hallintoaluetta Tukholmaan ja Mälarinlaaksoon niin, että alueella voidaan käyttää suomen kieltä yhteyksissä hallintoviranomaisiin ja oikeuslaitokseen. Hänen tulee myös rajata hallintoalueeseen kuuluvat kunnat.

Selvitysmiehen tulee selvittää ruotsinsuomalaisten, ennen kaikkea nuorten ja ikääntyneiden, mielenkiinto sekä tarve hallintoalueen laajentamiseksi mainitulle alueelle. Selvityksessä tulee lisäksi arvioida

kuntien ja tuomioistuinten mahdollisuudet ja valmiudet tarjota suomenkielisiä palveluja.

Selvittäjän voi halutessaan tehdä muutosesityksiä pohjoisessa voimassa olevaan, hallintoaluetta koskevaan lakiin.

Hallintoalueen laajentamisen yhteydessä kunnat voivat itse päättää mahdollisesta liittymisestään alueeseen. Sen vuoksi ruotsinsuomalaisten suhtautumisella asiaan on keskeinen merkitys. Ennen kaikkea Tukholman alueella ja Mälارينlaaksossa asuvien ruotsinsuomalaisten tulee selkeästi ilmaista kantansa ja ajatuksensa hallintoalueen laajentamiseksi. Ilman voimakasta tahdonilmaisua Paavo Valliuksen selvitys saattaa vaikeutua mm. kuntien tahtotilan osalta.

Selvityksen yhteydessä ruotsinsuomalaisilla on ainutlaatuinen tilaisuus kehittää lakipohjaisia, suomenkielisiä palveluja alueella, millä asuu huomattava määrä suomenkielisiä.

Liite 5:Pohjoismainen sosiaalipalvelusopimus

Sosiaalipalvelusopimuksen tavoitteena on parantaa Pohjoismaissa asuvien henkilöiden oikeusasemaa ja yhdenvertaisuutta sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon alueella. Sopimukseen on otettu mm. määräyksiä

Pohjoismaiden kansalaisten oikeudesta käyttää omaa kieltään muussa Pohjoismaassa ja pitkäaikaista hoitoa tai hoivaa tarvitsevien henkilöiden muuttota eli niin sanottuja potilassiirtoja koskeva määräys.

Sosiaalipalvelusopimukseen on hieman muutetussa muodossa siirretty myös vuoden 1981 Pohjoismaiden kansalaisten yhdenvertaista kohtelua koskeva määräys, suoja kotiin lähettämistä vastaan koskeva määräys ja elatustukea koskeva määräys. Sopimuksella on laajennettu Pohjoismaiden kansalaisten oikeuksia käyttää omaa kieltään heidän ollessaan tekemisissä sosiaali- ja terveysviranomaisten kanssa.

Poimintoja sopimuksen sisällöstä

Henkilöpiiri: Sopimusta sovelletaan Pohjoismaiden kansalaisiin asuinmaasta riippumatta.

Pohjoismaiden kansalaisten yhdenvertainen kohtelu: Sopimuksen piirissä olevaa lainsäädäntöä sovellettaessa rinnastetaan Pohjoismaan kansalaiset maan omiin kansalaisiin.

Pohjoismaisten kielten käyttö: Pohjoismaista kielisopimusta sovelletaan myös sosiaali- ja terveydenhuollossa. Uudessa sopimuksessa on kielisopimusta pidemmälle menevät määräykset, jotka koskevat myös terveyspalveluja ja sairaanhoitoa.

Pitempiaikaisen hoidon tai huolenpidon tarpeessa olevien henkilöiden muutto toiseen Pohjoismaahan: Pohjoismaiden kansalaisten vapaa liikkuminen Pohjoismaiden välillä koskee yhtä lailla terveitä kuin sairaitakin. Suomen kotikuntalain mukaan henkilön kotikunta ei muutu, jos hänen asumisensa toisessa kunnassa johtuu pääasiassa "hoidosta tai huollosta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikössä tai muutoin vastaavissa olosuhteissa". Säännöstä sovelletaan myös Pohjoismaiden välisissä muutoissa. Lähtö- ja tulomaan kuntien tai vastaavien tulee

toimia yhteistyössä muuton edistämiseksi, jos se parantaa henkilön elämäntilannetta. Kysymys saattaa esimerkiksi olla Suomesta Ruotsiin muuttaneesta henkilöstä, joka ikääntyessään on unohtanut oppimansa ruotsin kielen ja haluaa palata vanhaan kotimaahansa.

Kuljetuspalvelut: Kaikissa Pohjoismaissa sovelletaan erilaisia vanhusten ja vammaisten kuljetuspalveluja koskevia säännöksiä. Sen vuoksi ei ole ollut mahdollista määrätä sitovasti palvelujärjestelmien yhteensovittamisesta maiden välillä. Sen sijaan sopimuksessa veloitetaan raja-alueiden kuntia yhteistyöhön vanhusten ja vammaisten matkojen mahdollistamiseksi toisessa maassa sijaitsevaan naapurikuntaan. (Edilex lakikanava)

Liite 6: Taustatietoa Valtuuskunnasta

Tarkoitus ja tavoitteet

Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta on vähemmistöryhmämme kielellisiä, kulttuurisia, yhteiskunnallisia ja sosiaalisia etuja valvova elin. Se toimii ruotsinsuomalaisten yhteydenpitäjänä valtiovaltaan ja viranomaisiin, Euroopan neuvostoon sekä muihin kansallisiin, pohjoismaisiin ja kansainvälisiin yhteisöihin. Valtuuskunnan tehtävänä on valvoa Euroopan neuvoston avaamien Vähemmistökieli- ja vähemmistösuojasopimusten toteuttamista Ruotsissa ja seurata Euroopan neuvoston Ruotsille asettamien vaateiden toteuttamista käytännössä.

Tietoisuuden lisääminen ruotsalaisten keskuudessa ruotsinsuomalaisen vähemmistön kieli- ja kulttuuritavoitteita kohtaan on yksi Valtuuskunnan keskeisiä tehtäviä.

Koostumus

Valtuuskunta on kattojärjestö, jonka jäseniä ovat valtakunnalliset, ruotsinsuomalaiset järjestöt, Ruotsin kirkon suomenkielinen työ, Suomenkielinen ortodoksinen seurakunta ja Suomenkielinen helluntaiseurakunta.

Lisäksi Valtuuskuntaan kuuluu joukko verkostoja kuten Kasvatusneuvoloiden suomenkielisen henkilökunnan verkosto, Psykiatrian suomenkielisen henkilökunnan verkosto, Ruotsinsuomalaisten kansankorkeakoulujen verkosto, Ruotsinsuomalaisten koulujen verkosto, Suomenkielisen esikouluhenkilökunnan verkosto, Suomenkielisen vanhustenhuollon verkosto, Suomenkielisten sosiaalityöntekijöiden verkosto ja Korkeakoulujen opettajien verkosto.

Täten Valtuuskunta kattaa useimmat järjestäytyneet ruotsinsuomalaiset ja kokoaa eri yhteiskunta-alojen asiantuntijoita.

Katso myös Ruotsinsuomalaisten valtuuskunnan kotisivu

www.sverigefinne.nu .